

Primært Sjögrens syndrom – orale og okulære aspekter

Foto: OD/UJO.

SHERMIN RUSTHEN

Shermin Rusthen disputerte den 29. oktober 2020 for ph.d.-graden ved Institutt for klinisk odontologi ved Universitetet i Oslo med avhandlingen «Primary Sjögren's Syndrome – Oral and Ocular Aspects». Hovedveileder har vært Janicke Liaaen Jensen.

Hva skjer egentlig når spytt- og tårekjertlene ikke virker som de skal? Og hvilke konsekvenser vil det få for livskvaliteten? I en avhandling ved Det odontologiske fakultet har Shermin Rusthen sett nærmere på dette.

Temaene for avhandlingen hennes var å vurdere orale og okulære forandringer og oral helsereelatert livskvalitet hos pasienter med Sjögrens syndrom. Det ble gjort omfattende undersøkelser av munnhule, spytt, øyets overflate og tårer. Videre ble forstyrrelser i smak- og luktfunksjon undersøkt, og bakteriene i spyttet ble analysert.

Det å ha tørre øyne og tørr munn er ofte svært smertefulle tilstander, noe som igjen kan resultere i at livskvaliteten forringes dramatisk for disse pasientene. Det å forstå hvordan disse tilstandene påvirker pasientene blir derfor avgjørende for å kunne bedre behandlingstilbudet.

Sjögrens syndrom gir helt spesifikke utslag på spytt- og tårekjertler, men det finnes også mange pasienter som ikke oppfyller kriteriene for diagnosen Sjögrens syndrom, men som strever med tørre øyne og tørr munn av ukjent årsak. Disse pasientene vies ofte lite oppmerksomhet i forskningen og dette ble også adressert i avhandlingen.

Nedsatt smak og smak- og luktfunksjon var tydelig til stede hos pasienter med Sjögrens syndrom i motsetning til kontrollgruppen. Dette funnet gjaldt også oral helsereelatert livskvalitet, som var signifikant dårligere hos pasientene enn hos kontrollgruppen.

I to av artiklene ble resultater fra pasienter med Sjögrens syndrom også sammenlignet med pasienter som ikke oppfylte kriteriene for sykdommen, men hadde plager knyttet til tørr munn og tørre øyne, samt med friske kontrollpersoner. Det viste seg at Sjögrenspasientene hadde betydelig lavere salivasekresjon, noe som betyr at de produserer mindre spytt. Subjektiv følelse av munntørrehet var utbredt hos begge pasientgruppene. Videre fant man at både Sjögrenspasientene og den andre pasientgruppen, hadde større grad av alvorlig tørre øyne enn den friske kontrollgruppen.

Det ble også undersøkt om det fantes forskjellige bakterier i spyttet hos pasienter rammet av Sjögrens enn hos andre. Bakteriene i spyttet ble kartlagt ved hjelp av PCR og 16S rRNA gensekvensering. Man observerte at noen bakterieslekter dominerte hos pasientene. Det var bakterieslektene *Prevotella*, *Veillonella*, *Streptococcus*, og *Haemophilus*. Spyttprøvene viste også tegn til at det eksisterte en mikrobiell ubalanse (dysbiose) hos Sjögrens- pasientene.

Hovedkonklusjonen fra disse studiene er at det er viktig med en tverrfaglig subjektiv og objektiv evaluering av pasienter med tørr munn og tørre øyne, fordi dette kan bidra til bedre livskvalitet og pasientomsorg. På sikt kan informasjon om sammensetningen av bakterieflora hos pasienter med Sjögrens kunne bidra til utformingen av salivære biomarkører til bruk i tidlig diagnostikk

REFERANSER

- Rusthen, Shermin; Kristoffersen, Anne Karin; Young, Alix; Galtung, Hilde; Petrovski, Beata; Palm, Øyvind; Enersen, Morten & Jensen, Janicke Liaaen (2019). Dysbiotic salivary microbiota in dry mouth and primary Sjögren's syndrome patients. PLOS ONE. ISSN 1932-6203. 14(6), s 1- 15 . doi: 10.1371/journal.pone.0218319 Fulltekst i vitenarkiv.
- Aqrabi, Lara Adnan; Galtung, Hilde; Vestad, Beate; Øvstebø, Reidun; Thiede, Bernd; Rusthen, Shermin; Young, Alix; Guerreiro, Eduarda; Utheim, Tor Paaske; Chen, Xiangjun; Utheim, Øygunn Aass; Palm, Øyvind & Jensen, Janicke Liaaen (2017). Identification of potential saliva and tear biomarkers in primary Sjögren's syndrome, utilising the extraction of extracellular vesicles and proteomics analysis. Arthritis Research & Therapy. ISSN 1478-6354. 19(1) . doi: 10.1186/s13075-017-1228-x Fulltekst i vitenarkiv.
- Rusthen, Shermin; Young, Alix; Herlofson, Bente Brokstad; Aqrabi, Lara Adnan; Rykke, Morten; Hove, Lene Hystad; Palm, Øyvind; Jensen, Janicke Liaaen & Singh, Preet Bano (2017). Oral disorders and oral health-related quality of life in patients with primary Sjögren's Syndrome. European Journal of Oral Sciences. ISSN 0909-8836. 125(4), s 265- 271 . doi: 10.1111/eos.12358 Fulltekst i vitenarkiv.
- Tashbayev, Behzod; Rusthen, Shermin; Young, Alix; Herlofson, Bente Brokstad; Hove, Lene Hystad; Singh, Preet Bano; Rykke, Morten; Aqrabi, Lara Adnan; Chen, Xiangjun; Utheim, Øygunn Aass; Utheim, Tor Paaske; Palm, Øyvind & Jensen, Janicke Liaaen (2017). Interdisciplinary, comprehensive oral and ocular evaluation of patients with primary Sjögren's syndrome. Scientific Reports. ISSN 2045-2322. 7:10761, s 1- 9 . doi: 10.1038/s41598-017-10809-w Fulltekst i vitenarkiv.

Zirkonzahn®

ZIRKONZAHN SHADE GUIDE PRETTAU® LINE

Monolitisk Prettau® zirconia fargeskala identisk med ferdig restaurering, i form av en premolar samt øvre og nedre fortenner (kan tilpasses).

**SETT DITT
KLINIKKNAVN PÅ DEN!**

Zirkonzahn Worldwide – Syd-Tyrol
info@zirkonzahn.com – www.zirkonzahn.com